

Kialvó csillagok nyomán.

Neked panaszlom — nagyuram, Este:

a csendbe kuszált percek sóhaján
egy-két elejtett gyöngyszem álma közt,
csók-tarló egy-két szédült tánca közt
hányszor néztem futó csillag után.
Kevés hasznért hányszor harcoltam gyötörtén,
sok káromlásért hányszor hittem únt mesét.
Egy könnyért átkacagtam hányszor halk melódiákat
és júdás-csókba megbottló ajakkal
tagadni mertem hányszor csókot csókokért.

Én hittem neked — nagyuram, Este

a más-csillagos esték vártam, jöjjenek,
(fakón, szimplán — de mégis várni mertem)
mikor meaculpával átkodat ledobhatom:
a szeges övet — csókokkal kiverten.
Tudtam, hogy benned hinni bűnös ősi ritus,
tudtam, hogy tőled kérni kárhozat;
száz alkonyatba tüzdelt titkaid közt,
bolygó lidércből ébredt kincstelen tüzek közt
én vártam mégis tarka, furcsa harcokat.

És most bocsásd meg — nagyuram, Este

a hitemet hogy hinni mertem,
a panaszom hogy sirni mertem,
lehulló csillag után hogy futottam
s aki keresve járt, hogy mindenütt kerestem.
Sisyphus-vérem hogy későn futok kerülni,
hogy mertem kérni, félni, csókba megfeszülni,
sárkányölő harcon feléd kacagni.
Bocsáss meg mindent, — nagyuram, Este!
azután menjünk — mindegy, merre —
lehulló csillagok után szaladni.

Barbarits Lajos.

A népliga egyesületek prágai kongresszusa.

Folyó évi június hó 4—8-ika között zajlott le Prágában az „*Union internationale des associations pour la société des nations*” hatodik kongresszusa. A szó szoros értelmében „lezajlott”, mert a szeretetreméltó cseh-szlovák házigazdák, temperamentumos jugoszláv, román és görög barátaikkal: gondoskodtak róla, hogy a világ minden részéből összesereglett népliga-egyesületek képviselői valóban mély benyomásokkal elteltten vigyék szét távoli hazájukba a megértésnek és békének Prágában keresett szellemét.

Mint azonban mindig, úgy ez alkalommal is beteljesedett az Irás szava: „a kereső megkapja, amit keres.” — A kis entente küldöttei módot leltek arra, hogy a nemzeti kisebbségek szerződésileg biztosított jogaival szemben érzett ellenszenvüket és a szerződések értéktelenségét dokumentálhassák. S hogy a megragadott alkalmat saját stílusukban és izlésük szerint alaposan ki is tudták használni: ezt az a parázs botrány igazolja, melybe a kongresszus tárgyalásai belefulladások. Viszont, a nagy entente országaiban alakult népliga-egyesületek küldöttei újabb bizonyosságát szolgáltathatták annak a „szivélyes egyetértésnek”, mely a világháború győzteseinek egymáshoz való viszonyát jellemzi. Ahányan voltak: annyi külön utat jártak. S míg az angol mentalitásra valló *Dickinson*-féle javaslatok a kisebbségi kérdések megoldásának komoly akarásáról tettek tanúságot, a franciák nyíltan és hallgatagon keresték és meg is találták a módját annak, hogy az ellenzékieskedő kis entente-ot támogassák. De szóhoz juthattak az elnyomott kisebbségek is, s végül minden nemzetnek örökbékéről álmódó és abban hívő rajongói számos és nemesen szép határozattal gazdagíthatták az egyetemes világbéke propagandájának fegyvertárát.

Miután azonban a népliga-egyesületek egész rendszere egyedül a párisi békék teremtette népszövetség társadalmi alátámasztásának célját szolgálja: tevékenységének és kongresszusi határozatainak

egyéb, mint erkölcsi jelentősége nincs. Ez a jelentőség azonban éppen nem kicsinylendő, mert annak az egyetemes közhangulatnak a kialakítására, mely a népszövetség döntéseinek anyagi alapját és ezzel együtt súlyát is megadja: elsősorban a népliga-egyesületek a hivatottak. A prágai kongresszus ezen a téren csakugyan kétségtelen eredményeket tudott elérni, még pedig nem is azért, mert a kikiüldött kisebbségi bizottság javaslatait szótöbbséggel elfogadva a népszövetséget a nemzeti kisebbségek helyzetének újabb megvizsgálására hívta fel, hanem főleg azért, mert eltagadhatatlanul kifejezésre juttatta azt az általános meggyőződést, hogy a beteg Európa gyógyulásának egyik legfőbb akadálya a békekötések által szétszaggatott nemzeti egységek minoritássá vált részeinek brutális elnyomása. Ezt a meggyőződést pedig semmi sem erősíthette és semmi sem illusztrálhatta jobban, mint a kis entente képviselőinek Prágában tanúsított magaviselete. Amit ők visznek haza hirtelen nagyra nőtt országaikba kongresszusi emlékképpen, távolról sem mondható a szimpátia virágaiból font koszorúnak.

Nekünk magyaroknak ez az eredmény talán többet ér, mint az 55 szóval 40 ellen elfogadott *Dickinson*-féle javaslat. A javaslat és főleg *Aeby* svájci (Freiburg) és *Ruyssen* bordeauxi tanárok hozzáfűzött indokolásai mindenestre mély benyomást keltettek mindenkiben. Hogy azonban a népszövetség főtanácsa, hova a javaslat megfontolás végett felterjesztetik, valóban megfontolja-e, avagy egyszerűen félreteszi-e azt s ha az előbbire is határozná magát, mi volna ennek a megfontolásnak tartalma, ereje, végrehajtathósága? Mind olyan kérdések, melyek sorsa és eldöntése felett, a maguk hatalmi körében, az érdekelt kis ententebeli államkormányokon fordul meg a dolog. Azt, hogy nagyon alázatosan engedelmesek lennének a nagy entente népszövetségi szervének pium desideriumaival szemben: alig lehet róluk feltételezni.

Akármi is alakul azonban a helyzet: annyi bizonyos, hogy a népszövetségi ligák kongresszusának határozataiban elég világosan beszél a művelt külföldi társadalom lelkiismerete.

Ezek a határozatok arra utalnak, hogy az egyes államokba a nagy békekötésekkel átszorított kisebbségek különös nemzetközi ellenőrzés és védelem alá helyeztetvén a népszövetségnek sürgős feladatát képezi az egyes érdekelt államok oly szerződésüköztéseinek előmozdítása, melyek garanciákat hivatottak nyújtani a) a kisebbségek elnyomására irányuló különös törvények alkotása ellen, b) melyek továbbá a bíróságok és közigazgatási hatóságok előtt a kisebbségek részére teljesen egyenlő elbánást; c) a közoktatásban, vallásgyakorlatban és a köz- és magánélet minden vonatkozásában szabad nyelvhasználatot biztosítanak; d) nemkülönbön biztosítják a kisebbség jogainak, szokásainak a többség általi tiszteletbentartását is, amennyiben azok az állam életrendjével nem ellentétesek.

Ezeknek az általános határozatoknak eszmekörében külön is kimondta a prágai kongresszus, hogy a népszövetség tanácsának feladatát képezi a kisebbségi jogok megtartásának ellenőrzése, azok megsértésének a már megalkotott állandó nemzetközi bíróság elé terjesztése, valamint a kisebbségi szerződések végrehajtásától vonakodó államokkal szemben megfelelő kényszerrendszabályokról való gondoskodás.

Kimondta továbbá a kongresszus, hogy mindazon államokban, melyekben a faji kisebbségek határolt és különösen homogén csoportokban laknak: számukra az állam érdekeivel összeegyeztethető és lehetőleg minél teljesebb önkormányzatot kell biztosítani.

Feltétlenül kívánatosnak jelentette ki a kongresszus, hogy a nemzeti kisebbségek és azok szervezetei, bárminemű panaszaiikkal közvetlenül a népszövetséghez fordulhassanak és azok ott gyors és hathatós elintézésben részesüljenek. Evégből a népszövetségi ligák elnöksége megbízott, hogy a népszövetség főtanácsánál előterjesztést tegyen egy állandó panaszbizottság szervezése iránt, mely bizottság szükség esetén a kisebbségek panaszait a helyszínén megvizsgálhassa és arról jelentést tegyen.

További határozatában szükségesnek jelenti ki a kongresszus, hogy a népszövetség szeptemberi ülésén a kisebbségek sérelmei és védelmezésük módja egy ebből a célból készitendő terjedelmes jelentés alapján közvetlenül tárgyalás alá vétessenek.

Kívánja továbbá az államnyelvvel conumálólóg a kisebbségek nyelvének — svájci példára — hivatalos nyelvvé való deklarációját; kevésbé tömött kisebbségi nyelvterületeken pedig hirdetményeknél, hivatalos tárgyalásoknál a kisebbségi nyelv párhuzamos használatát.

Nagy nyomatékkal emelte ki a kongresszus a kisebbségek oktatásának — minden fokon — saját anyanyelvük szerinti berendezését és azt, hogy a társadalmi békének egyedüli kulcsa a kötött szerződések és önként vagy egyébként vállalt kötelezettségek szabadelvű, türelmes és engesztelékeny szellemben való teljesítésében rejlik.

Kétségtelen, hogy ha ezek a határozatok valaha elő valósággá válnának, a háboru előtti államjogok szempontjából vett szuverénitás legközepébe markolnának bele. Nem csoda tehát, ha az imperialista ideológiától tulitított utódállamok társadalmi képviselőinek érzékenysége fölszisszent tőle, mint az a kígyó, melynek a farka hegyére léptek. Fölszisszent, s tehetetlen vergődésében inkább odatorzte magát. Kivonult egy inkább szenvedélyes, mint ünnepélyes tiltakozás

görög tüze mellett, de a taposó láb súlyát elviselni nem tudta.

Nehéz is lett volna a belga *La Fontaine* szenátor kiméletlen energiájával szemben csonkítatlan presztigevel hagyniok el a küzdő teret. A kioktatást elnyelniök nem lehetett; meghátráltak előle. Érezhették, hogy az igazság kellemetlen azoknak, akik maguk sohasem gyakorolják. Láthatták, hogy az európai közvélemény számon tartja a szuverénitás busás zsákmányok fejében elvállalt azt a részleges feladását, melynek következtében a kisebbségek ügye nemzetközi kérdéssé vált és az állami szuverénitás eszmeköréből kivonatott.

A kis entente politikáját közismerten ügyes és alkalmazkodni tudó egyéniségek vezetik. A prágai kongresszuson azonban a máskor annyira óvatos és higgadt megfontolást vakká tette a nemzeti szenvedély. Ha a kis entente a Dickinson-féle javaslatokat elfogadja: ország-világ előtt igazolja a kisebbségekkel szemben való szabadelvűségét és jóindulatát és elveszi az élet azoknak a súlyos sérelmi panaszoknak, melyeket északon, délen és keleten tömegével és megszakítás nélkül vált ki a szenvedő kisebbségekből a gyökereig romlott állami élet. S e mellett mily könnyű lett volna, — amint hogy könnyű most is — e javaslatoknak a népszövetségi főtanács előtt való elgáncsolása. Hiszen a döntő szó ott azé a Franciaországé, amely a zsoldjába fogadott utódállamokat tüzön-vizen híven támogatja.

Igy azonban, ha kérdezzük: „cui prodest“ a mi történt? azt kell felelnünk: éppen a kisebbségeknek, melyek a maguk panaszai mellett jobb bizonyítékra, mint a prágai kivonulás, szert sem tehettek volna.

A kongresszust a kisebbségi kérdés, mint egyetlen érdemleges téma kötötte le. E mellett azonban nem érdektelenek azok a mellékes mozzanatok sem, melyek a főkérdésben hozott döntés szellemében nyertek megvitatást.

Ránk, magyarokra nézve, kik három állam számára adtunk nemzeti kisebbségeket, minden kedvező, ami a kis entente visszaszorítását jelenti. Örömmel kell ekként üdvözölnünk a török egyesületek felvételét a népligák szövetségébe. Ez a kérdés volt az első erőpróba, mely a cseh-szerb-oláh-görög és lengyel együttest teljesen izolálta. Eredményül kell tekintennünk azt is, hogy a tervezett nemzetközi békeünnep napjával a magyar delegáció indítványára az első hágai békekonferencia megnyitásának időpontja, május 18-ika állapított meg, szemben azzal a törekvéssel (kis entente), amely itt is a legyőzött népek megalázásával, a békék ratifikációjának vagy aláírásának napját óhajtotta határozattá emeltetni. Eredmény az is, hogy a Magyarországon élő erdélyi székelyek és magyarok egyesülete a népligák szövetségének tagjával felvételével s ezzel megkapta azt a nemzetközi jellegű elismerést, mely tevékenységének erkölcsi súlyát jelentékenyen fokozni tudja.

A kongresszus egyéb határozatai jórészt az államok világába tartoznak, avagy, mint belső szervezeti kérdésekre vonatkozó, általánosabb érdeklődésre kevésbé tarthatnak számot.

Merőben akademikus jellegűek a fajok közötti egyenlőség és azonos bánásmód tárgyában hozott döntések, melyek kínai és japán delegációk saját külön „kisebbségi“ ügyét képezték, — hasonlóképpen a teljes leszerelés, a fegyver- és lőszergyártás korlátozása; a titkos szerződések rendszerének megszüntetése stb. ügyekben történt elvi kijelentések. Gyakorlati fontosságot egyedül annak a magyar indítványnak elfogadásában láthatunk, mely szerint a népligák szövetsége a nemzetközi gazdasági érintkezések

és kapcsolatok intenzívvé tétele érdekében szervezetebe egy új bizottságot állított be.

Bevégzésül még csak egyetlen pikantiát. *Brabeu* cseh szenátor a kisebbségi panaszokat és sérelmeket azzal vélte leghathatósabban lecáfolni, hogy mindazokat, kik a panaszokat és a kisebbségek elnyomását a népligák szövetségének vizsgáló-bizottsága elé tárták; röviden elvetemedett hazaárulóknak bélyegezte meg, kik államuk konszolidációja ellen bűnös aknamunkát folytatnak. Szenvedélyes kifakadására *Gr. Bernstorff*, a német delegáció elnöke, a volt washingtoni nagykövet adta meg a csattanó választ. „Csodálkozom — ugymond, — hogy ezen a helyen és ezen a földön jut eszébe valakinek beszélni a — hazaárulásról.”

Az első félénk tetszészaj, mely a merész vágásra felhangzott, pár pillanat alatt orkányszerű tapsviharrá tagadt — és mi magyarok, megemlékezve másoknak egykor sokat emlegetett „hagyományos hűségéről”, úgy éreztük, hogy az erkölcsi igazságok ereje lebirhatatlan.

Kolosváry Bálint.

Csonkamagyarország gazdasági problémája.

Csonkamagyarország közgazdasági helyzetéről áttekintést alkotni most, amikor még a világháború és az ezt követő forradalmak okozta mélyreható változásokat tisztán áttekinteni nem tudjuk, igen nehéz. Annyit azonban szomorúan kell megállapítanunk, hogy a ránk kényszerített trianoni békeszerződés a gazdasági élet elemi feltételeitől fosztott meg bennünket. A mezőgazdasági, ipari, kereskedelmi téren bennünket ért veszteségek oly nagyok, hogy azok visszaszerzése nélkül normális gazdasági élet nem alakulhat ki.

A statisztikai adatok szerint a békefeltételek értelmében elvesztettük szántóföld területünk 62%-át, erdőterületeink 86%-át, szőlőterületeink 38%-át. A világháború alatt különben is leromlott élőállatállományunk nagy részét szintén elvesztettük, így loállományunk 63%-át, szarvasmarha állományunk 68%-át, sertésállományunk 55%-át, juhállományunk 74%-át. Elvesztettük gabonakiviteli területenink 60%-át, gyapjútermelésünk 88%-át.

Bármily súlyosak is a mezőgazdasági veszteségeink, aránylag még ezen a téren veszítettünk legkevesebbet. Ipari veszteségeink még sokkal súlyosabbak. Elvesztettük papírgyáraink 98%-át, pamutiparunk 68%-át, növényi konzervgyáraink 60%-át, keményítőgyáraink 60%-át, vasiparunk 62%-át, cukorgyáraink 55%-át, bőriparunk 53%-át, leniparunk 53%-át, kenderiparunk 48%-át, kőolajfinomítóink 46%-át, műtrágyagyáraink 46%-át, malomiparunk 40%-át, cementiparunk 39%-át, cipőgyáraink 33%-át, sörgyáraink 30%-át, juteiparunk 30%-át, vegyszeri iparunk 48%-át, élelmiszeriparunk 44%-át, gépiparunk 18%-át, sóbányáinkat teljesen elvesztettük, vasércbányáink 98%-át, vizierőink 96%-át.

A kereskedelmi veszteségeink szintén pótolhatatlanok, elvesztettük vasut- és vízivonalaink nagy részét, elvesztettük tengeri kereskedelmünk egyetlen kikötőjét, Fiumét.

A fenti statisztikai adatok mindennél világosabban igazolják a rideg közgazdasági tényt, hogy Csonkamagyarország gazdaságilag életképtelen. Még normális viszonyok mellett, bár nehezen és örökösen ellenségeinktől függően ipari nyersanyagainkat be tudjuk szerezni de bármilyen konfliktus esetén ipari

termelésünk nyersanyagok hiányában azonnal megszünik.

Csonkamagyarország 92,720 km² megmaradt területe 7,945,000 lakóssal, nagy részben síkság extenzív gazdálkodási viszonyokkal, gabonatermés kivételével, erdőterület nélkül, másrészt dombvidéki intenzív gazdálkodással, a saját ellátására elégséges gabonatermással, kisebb erdőterületekkel.

Vagyis Csonkamagyarország megfosztva bányáitól, erdőtől, ipartelepeitől és gyárainak legnagyobb részétől, elveszítve iparának nyersanyagforrásait, teljesen agrár állammá lett. Nem maradt másunk, mint a magyar termőföld, a világháború által fejlődésében megakasztott mezőgazdaságunk. A közgazdasági súlypont, amely már Nagy-Magyarországon is a mezőgazdaságon nyugodott, most teljesen a mezőgazdaságra helyeződött át.

Mivel Csonkamagyarországnak az elszakított részeiről lemondani az öngyilkossággal lenne egyenlő és nem is fogunk lemondani, amíg egy magyar ember él, nincs más hátra, mint felvenni a küzdelmet ellenségeinkkel, hogy az elszakított részeinket visszaszerezzük. Mivel hadseregünköt megfosztva szövetségesek nélkül a száznegyvenszeres túlerőben lévő nagy és kis ántánttal katonailag momentán nem mérkőzhünk, gazdaságilag kell velük felvenni a harcot.

Megmaradt egyetlen erőforrásunk, a magyar mezőgazdaság van hivatva arra, hogy Csonkamagyarországot gazdaságilag talpraállítsa, mivel egy gazdaságilag erős Csonkamagyarország sokkal könnyebben fogja elszakított részeit visszaszerezni.

Agrár Csonkamagyarországnak tehát a legfontosabb problémája a megmaradt egyetlen erőforrásunk, a magyar mezőgazdaság lehető leggazdaságosabb kihasználása, a mezőgazdasági többtermelés megoldása.

A többtermelés megoldása az a probléma, amelynek mindent alá kell rendelnünk, az ország egyetemes érdekei kívánják, hogy minden lehetőleg megtegyünk a többtermelés elősegítésére. A jövőben az agrár Csonkamagyarország érdekeinek megfelelő agrárpolitikát kell követnünk. Természetesen ez a megállapítás nem akarja a magyar agráriusok hegemoniáját jelenteni és közgazdasági vonatkozásában egészen más színezetű, mint a napilapok inkább politikai színezetű u. n. parasztdiktatúrája. Igenis oly agrárpolitikát kell követnünk, amely nem egyes társadalmi osztályoknak kedvez, hanem, amely az intelligenciától vezetett, az ország nagy többségét képező földműves elemén épül fel, testvéri egyetértésben a magyar munkássággal és a többi társadalmi osztályokkal.

Minden társadalmi osztálynak össze kell fognia, mert csak így remélhetjük gazdasági talpraállásunkat.

Hogy a többtermelést megvalósíthassuk, meg kell szüntetni azokat az okokat, amelyek a többtermelést akadályozzák. A mezőgazdasági érdekképviseletek megszervezése, korszerű mezőgazdasági intézmények létesítése, a meglévők nagyobb fokú állami támogatása, a földbirtokreformnak a szociális szükségleteket kielégítő, minden pártpolitikától független, kizárólag az ország gazdasági érdeket szem előtt tartó megoldása, a termelő szervezeteknek a mezőgazdaságba való bekapcsolása, a gazdasági szakoktatás kiépítése, a mezőgazdasági kulturának a népminél szélesebb körében való terjesztése, ezek azok a legfontosabb kérdések, amelyek megoldásra várnak.

A megmaradt iparunkat tegyük mezőgazdasági iparrá, hogy a mezőgazdasági nyersterményeinket